

BIỂU LỘ THẦN KINH NGOẠI BIÊN CỦA NHIỄM HIV

Lê Minh¹

Tóm Tắt

Tỷ lệ mắc toàn bộ về các bệnh thần kinh ở người nhiễm HIV đã được ghi nhận là rất đáng kể từ khi đại dịch này mới xuất hiện. Các bệnh thần kinh trong nhiễm HIV có thể là hệ quả của bệnh nhiễm cơ hội do mất sức đề kháng miễn nhiễm, có thể là hệ quả của tác dụng phụ của các thuốc chống HIV, nhưng cũng có thể là những bệnh của hệ thần kinh trung ương và của hệ thần kinh ngoại biên do chính tự thân tình trạng nhiễm HIV gây ra (ví dụ: sa sút tâm thần đi kèm nhiễm HIV, *HIV-associated dementia*; bệnh tủy hóc, *vacuolar myelopathy*; bệnh thần kinh ngoại biên gây đau, *painful polyneuropathy*).

Khoảng phân nửa các bệnh nhân nhiễm HIV có biểu lộ lâm sàng của bệnh hệ thần kinh và hầu như tất cả các bệnh nhân AIDS đều có bất thường giải phẫu bệnh học của hệ thần kinh được phát hiện qua các khảo sát bệnh học. Nguy cơ bị biến chứng thần kinh ở bệnh nhân nhiễm HIV cũng được biết là sẽ càng tăng cao song hành với sự diễn tiến nặng dần của tình trạng nhiễm HIV và sự giảm dần của số lượng tế bào T CD4⁺.

Các bệnh thần kinh nói chung trong nhiễm HIV làm tăng rõ rệt độ thương tật và độ tử vong của quần thể bệnh nhân này. Ở nhiều bệnh nhân nhiễm HIV biểu lộ thương tổn thần kinh được xem như là bằng cứ lâm sàng đặc hiệu đầu tiên của nhiễm HIV hay gọi cách khác là bệnh chứng nhận của AIDS (*AIDS-defining illnesses*). Các hội chứng thần kinh được gặp trong nhiễm HIV rất đa dạng và đôi khi rất đặc thù cho từng giai đoạn riêng của tình trạng nhiễm HIV. Vài ví dụ minh họa gồm có: bệnh viêm đa rễ dây thần kinh mất myelin trong giai đoạn sơ nhiễm với tế bào T CD4⁺ > 500/μL; sa sút tâm thần đi kèm nhiễm HIV, viêm rễ thần kinh do VZV trong giai đoạn tế bào T CD4⁺ trong khoảng 200-500/μL; sa sút tâm thần, bệnh tủy hóc, bệnh thần kinh ngoại biên gây đau của giai đoạn trễ của bệnh với tế bào T CD4⁺ < 200/μL.

Bài thuyết trình này giới thiệu về các bệnh thần kinh ngoại biên và bệnh cơ được gặp trong nhiễm HIV:

Bệnh thần kinh ngoại biên

Giai đoạn sớm (rối loạn miễn nhiễm)

- Viêm đa rễ dây thần kinh mất myelin cấp (AIDP)
- Viêm đa rễ dây thần kinh mất myelin mạn (CIDP)
- Bệnh thần kinh ngoại biên do viêm mạch
- Bệnh viêm đám rối cánh tay
- Bệnh viêm đám rối thắt lưng cùng
- Bệnh một dây thần kinh sọ
- Bệnh nhiều dây thần kinh

Giai đoạn giữa và giai đoạn trễ (ảnh hưởng của sao chép virus)

- Bệnh đa dây thần kinh cảm giác ngọn chi
- Bệnh thần kinh tịt trệ

¹ BS CK II, Bộ môn Thần kinh ĐHYD TPHCM

Giai đoạn trễ (bệnh nhiễm cơ hội, bệnh ác tính)

- Viêm tủy đa rễ dây thần kinh CMV
- Viêm tủy đa rễ dây thần kinh gang mai
- Viêm tủy đa rễ dây thần kinh lao
- Bệnh đa rễ lymphoma
- Viêm hạch do Herpes zoster
- Bệnh nhiều dây thần kinh CMV
- Bệnh thần kinh ngoại biên do suy dinh dưỡng (vitamin B6, B12)
- Bệnh thần kinh ngoại biên suy kiệt của AIDS?
- Bệnh noron vận động giống xơ cứng cột bên teo cơ?

Tất cả các giai đoạn (do tác dụng độc của thuốc)

- Thuốc ức chế Nucleoside Reverse Transcriptase (ddI, ddC, d4T)
- Thuốc khác (vincristine, isoniazid, ethambutol, thalidomide)

Bệnh cơ

- Viêm đa cơ
- Viêm cơ tụ mù
- Viêm cơ có thể vùi?
- Bệnh cơ do ngộ độc (Zidovudine)
- Bệnh cơ suy kiệt của AIDS